

LA VEU DE CATALUNYA

SETMANARI POPULAR

PRO ARIS ET FOCIS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Dormitori de Sant Francesch, núm. 5, Imprempta «La Catalana.»

Sumari: La Pau, per N. Verdaguer y Callis.—Ensaig crítich sobre la obra d' En Puvis de Chavannes, per Dionís Baixeras.—D. Victoria Penya d' Amer, per Dolors Monserdá de Macià.—A la poesia.—A Jesús Sacramentat, (poesies) per Victoria Penya d' Amer.—Moviment Regionalista.—Notes curioses, per Ramon N. Comes.—Dietari del Principat.—BOTILETÍ SETMANAL.—Efemérides.—Santoral.

LA PAU

En la reunió tinguda 'l passat dilluns a París per la Comissió de la pau, los comissionats espanyols acceptaren les condicions reclamades per los dels Estats-Units; que son les següents: Abandonament de la soberania espanyola sobre Cuba; cessió complerta y sense reserves de Puerto-Rico, y de la illa de Guam, en l' arxipélach de los Ladrones; y, en fi, cessió de tot l' arxipélach de Filipines, comprés en un perímetre traçat aproximadament per los 4° y 20° de latitut Nort, y 120° y 121° de longitud Est. Los Estats-Units pagarán a Espanya vint milions de dollars.

Per rahó d' aquest tracte, Espanya pert, segons comptes fets a Madrid, 424.330 kilòmetres quadrats de territori, y 10.262.979 habitants.

D' altra banda, també segons comptes vinguts de Madrid, les guerres costaven a Espanya al firmarse 'l protocol de Washington: Homens, 100.000; pecetes 2.000 milions; y barcos, 35. Aquest darrer compte es incomplert: la xifra dels homens perduts va pujant esgarrifosament ab la mortandat que fan entre 'ls pobres minyons reconduhits de les colonies, les malalties y la falta d' elements...; y s' enfila també molt amunt la xifra dels milions de pecetes.

No podem amagarho: Al retreure aquets comptes, ens sentim pujar del cor una onada d' indignació, y 'ns venen unes ganes inaguantables de cridar: ¡Caíns! ¿qué n' heu fet dels vostres germans? ¡P...! ¿qué n' heu fet dels nostres bens?...

La noticia de la firma de la pau, ó sia de la consumació de la espantosa catástrofe que les anteriors xifres denuncien, s' ha escampat per tot Espanya sense produhir cap esplosió de sentiments, ni senyals de la més petita commoció.

Tot lo mes hi han hagut les llàgrimes que s' atribuhexen a En Montero Rios, l' esblayment d' En Garnica, y 'ls planys y lamentacions de reglament en la nota del día dels diaris de *mayor circulación*. En la vida d' Espanya ni 'l dilluns ni 'l dimars no hi aparegué cap diferencia. Com los altres dies, tothom aná als seus quefers, y, acabats aquets, a ses diversions de costum; los teatres, los cafés y les tertulies han seguit sense perturbació la seva via. Axó fou com una comunicació de condemna a la última pena, a qui ja es mitj mort de sentits per l' esglay del convenciment de lo inevitable... y pot ser de lo que 's regoneix merescut.

Pera empenyer a la guerra hi hagué la marxa de Cádiz, himnes al *valor castellano*, arengues flamejants en los diaris, musiques y cridories pe'ls carrers, entussiasmes en cafés y teatres, empentes en la suscripció del emprerit d' Aduanes, y visques y regalets de cigarrets y copetes a aquells pobres minyons de les horribles embarcades. En mitg de la boja gatzara, no mes ploraven les mares pobres, y 'ns planyíam no mes los qui, per estimar de cor y ab seny a la patria, eram titllats d' antipatriotes, de mals espanyols, de *locos separatistes*...

Ara no se sent res, no 's mou res. Los barcos vinguts de Cuba van vomitant sobre les nostres platges, com braçats de flors mústiques y trepitjades, glops de germans nostres, tristos, esgroguehits, sechs, que ni 'ls seus los arriben a conèixer... La gent los mira passar, se 'n condol... y tira enllà. Ve la noticia de la consumació feta a París del anorreament d' Espanya, y no se sent res, no 's mou res...

Tenim la pau, mes una pau espantosa; tenim la pau, pero una pau que no anima, ni tranquilisa, una pau com deu ser la de la tomba dels qui hi baxen duhent a sobre 'l pes d' una gran culpa.

En la Espanya hi ha mort alguna cosa. D' un cap al altre, s' hi sent baf de mort; l' ayre hi es moll, fret y resclosit; hi ha una inercia que 's resisteix á les saccejades que solleven tot lo que viu. En Salisbury, aquell governant anglés qui hi veu tant clar y de tant lluny, va parlar fa algun temps de les nacions morentes. Després declará que no entengué referirse á Espanya. ¿Creyémlo? Creyemlo... d' alguna cosa li ha de servir véurehi tant fi y de tant lluny. Creguém que Espanya no es una nació morenta...

¿Es morta Espanya?... Los clams de regeneració que sa y enllá esclaten, poden pendres per estrebades d' una vida que 's defensa entre les mans de la mort. D' altres suposen que axó son vagits y moviments de la generació nova que brolla de la corrupció de lo que ha acabat d' existir.

En la Espanya hi ha mort alguna cosa, y no 's veu clar qué hi ha mort; sobre lo mort s' hi axequen vides noves, y tampoch se distingeix be de quin color pinta la novella generació. ¿No hauria pas finat lo don Quijote que 'ls assembleistes de Zaragoza acordaren matar? Si axó fos, ¡beneyta mort! pero lo cert es que, quan ja 'ls assembleistes lo donaven per enterrat, encare don Quijote parlava en los discursos dels matexos matadors y dominava, com amo y senyor, en les sessions y acorts de la Assamblea.

No, no ho sabém encara lo que ha mort en la Espanya, ni quina nova vida esclata sobre la corrupció de lo que ha mort. Mes, si ignorám axó, estám ben segurs d' una altra cosa. De que, en lo dupte, y fora d' ell, importa á Catalunya no menysprear aquest baf de consumit que la envolta. Aquest tuf assenyala, sino una realitat consumada, un perill esferehidor y pròxim. Si Catalunya vol no serne víctima, cal que s' agarri ben fort á la vida, pera que no 'n puga ser desafgada en la hora dels aclofaments de lo mort.

La pau que tant demanavam los catalanistes abans de la guerra, los representants d' Espanya nos la envien ara, que ja potser es massa tart.

¡Deu vulga que açó no sia!

N. VERDAGUER Y CALLÍS.

ENSAIG CRÍTICH

SOBRE LA OBRA D' EN PUVIS DE CHAVANNES

Estímats companys:

Haventme demanat lo President d' aquest Circol

lo meu petit concurs en la vetllada íntima qu' estém celebrant en honor y bona memoria dels il·lustres pintors Puvis de Chavannes y Burne Jones, morts suara per desgracia de l' art, m' he encarregat, no sens recansa, de dirvos quatre paraules respecte del gran pintor francès. Y dich ab recansa, perquè á parlarvos francament, gayre bé no sé com posarmhi; y si á pesar de mes poques forces m' he compromés á ferho, es perquè, tot ab tot, crech que ningú millor que 'ls pintors som los qui podém parlar de la técnica de la pintura ab més autoritat y justesa; així com los advocats son los verament indicats per parlar de lleys y los metges de medicina.

En tots temps y més que may en lo present ségle, vením observant que la pintura, després d' axecarse massa per les regions idealistes, fins á despreciar lo estudi de la naturalesa, tomba altre vegada cap á la veritat fins á fersen esclava, y per reacció natural, rebrotan de nou esperits delicats, que després de lluytes titàniques, logran ferli tornar á axecar lo vol, fins á portarla á les regions serenes y regeneradores ahon troban son esplay les ànimes. Y així veureu, que després de les fredes é immenses composicions històriques de David, després de les fogoses y apassionades composicions romàntiques de Delacroix, ve la molt humil petita colla de pintors, que fugint de la lluyta per la vida del gran Paris, s' arreplegan en un recó de Fransa, y com devots de les armonies y tendreses de la naturalesa, procuran traslladar á ses petites teles, tots sos íntims secrets. Corot y Millet giran la pintura cap á la observació de la veritat, però no n' hi ha prou encara; y per Courbet la veritat ho es tot, per vulgar, per brutal que siga; crua y freda com un cos sens ànima.

De tres diferents nacions, s' axecan veus á protestar d' aquella prosa. Per una part lo nostre Fortuny ab ses lluminoses teles enlluerna les tenebres del naturalisme realista, llença los raigs del sol recullits en sos viatges per Espanya, Italia y Marruecos, y desperta en França l' impresionisme de Manet, Monet, y molts d' altres. A França y á Anglaterra, altres buscan enlayrar la pintura per sos temes, per sa significació literaria, suggestiva y emocional. Los uns, los prerafaelistas inglesos, buscan la regeneració desempolsant y reverdint les ingènues composicions dels primitius italians. A França, lo gran Puvis de Chavannes busca la regeneració, obrint de bat á bat les grans portes de l' art monumental á les conquestes de la humil escola de Barbizon, fent entrar les bocanades d' aire fresch y reconfortant, fins á les metexes grades del Temple de Déu y als palaus de les lletres y de les ciencies.

Jo, per ma part, me cuydaré tan sols de parlarvos un xich d' En Puvis de Chavannes com á pintor.

En los comensaments de ma carrera artística y jutjant tan sols per les reproduccions que trobavam en Il·lustracions y Revistes, recordo que no era pas

gran entusiasta d' En Puvis. Hi trobava massa desdibuxos en ses figures y nostres predileccions se'n anayan sempre, cap á les composicions alemanes, y á les exuberancies y robusteses dels Mackart y Jean Paul-Laurens. Mes á En Puvis de Chavannes no se'l pot jutjar may vist en petit; per conéxel bé, te que veuresel ab ses obres colocades á son lloch.

En mon primer viatge á París l'any 1883, vaig voler anar á veure lo que allavors encare era temple de Santa Genoveva. ¡Quina sorpresa, Déu meu!.. la composició d' En Paul Laurens, la mort de la Santa, qu' en altres temps nos havia extasiat, reproduhida magníficament en les dobles pàgines de la *Il·lustració Francesa*, quedava allí fosca com una gola de llop; les figures robustes, prenian cos y saltavan de la paret com si volguessen fugir d'aquells fondos fexuchs, d'atmósfera pesada é irrespirable.

Al costat, hi ha la composició de Santa Genoveva d' En Puvis de Chavannes, que tots hauréu vist en la obra que figura en nostra biblioteca. ¡Quina armonia! ¡Quina unitat en tot lo Temple; allí res crida, res se mou de son lloch, sembla una hermosa y delicada sinfonia de violíns, escrivint en les parets del edifici les glories de la Santa, ab notes musicals, plenes d'amor y de tendresa...

Les obres de la pintura (com tota obra humana) tenen son objecte. Les de dimensions petites, ó quadros de caballet, com se'n diu vulgarment, tenen per objecte, l'adorno de les habitacions modernes; son petites finestres que servexen per delectar y esbargir l'esperit dels ricatxos, al tornar á casa, capficats per las lluytes y maldecaps dels negocis de la terra. Son principal mérit, deu consistir donchs en les qualitats técniques ó d'execució intrínseques, que transportin ben bé á l'espectador, allí ahon ha volgut portarlo l'artista. L'*Angelus*, de Millet, les petites teles d'en Corot, Fortuny y Meissonier, son com fites d'aquest art íntim, recullit y benfactor.

Les obres dites d'Exposició, tenen per objecte fer de reclam per cridar l'atenció de la crítica y del públich y dels distribuïdors de medalles, á força de qualitats positives ó llamatives, y passada aquesta ocasió, si no son obres mestres que vagin á parar á algún museu, van á cargolarse per algún recó de taller, per no fer nosa, á no ser que logrin ficarse en algún edifici públich ó museu oficial, per les portes secretes del favoritisme. Sa condició especial deu consistir donchs, en ser *frapants*, en encertar *le coup de pistolet*, que diuen los francesos, pera lograr deturar lo visitant, marejat de tants cosmopolitismes.

Per fi, la pintura monumental, la més seria, la més noble y la més elevada de totes, te per objecte il·lustrar y completar la significació de temples y palaus, sense efectes rebuscats, sense truchs d'execució, sense recursos llamatius. Es lo verdader camp de desenrotlló de la pintura relligiosa, històrica ó alegòrica.

Son principal mérit es la manifestació y representació clara y sintética del assumpto ó de la idea que l'artista's proposa desenrotllar ó simbolisar. Los mérits técnichs ó d'execució, peculiars del quadro de caballet ó de Saló, no son primordials en la pintura mural, sino relatiu y subordinats al concepte total del conjunt.

En Puvis de Chavannes es lo més sintétich dels pintors monumentals d'aquest ségle y per axó ha tardat tant á ferse entendre del gros públich.

Fora cosa d'esperits mesquins y petits anar cercant defectets de forma ó de color als fragments particulars d'aquexes planes hermoses, que lo mateix treball d'abstracció y de síntesis, fa sacrificar tot sovint per millor conduir al conjunt armónich final.

Examinem les més grans composicions d'aquest mestre, y en totes hi veurém lo mateix esprit generalisador. ¿Vos recordeu del quadro titolat *Dols pays*? Noyes joves y dones, dretes ó recolzades sobre montanyós terreno, á la vora del mar, rodejades de flors y fruytes y de maynada ben rebaxinada que joguinejan ignocentment, mentres esperan á que 'ls homes portin lo peix que acaban de pescar. Detrás de un bosch se traslluhexen lo mar y la llunyana costa. Es una de les més senzilles, pero també una de les més característiques composicions del gran mestre. Sembla l'imatge de la vida felis, sense malsdecap de cap mena, pero no de gent d'avuy, ni d'ahir, sino de sempre. Son gent de un mon sense passions, sense maldats, vivint una vida Paradissiaca.

¿Y del quadro titolat *Pobre pescador*, existent en lo museu del Luxemburg, vos ne recordeu? Es lo més gros de sos quadros petits, es la més xica de ses grans composicions. ¡Quina soletat! ¡quina quietut! ¡Quina armonia! Es lo pescador d'avuy, d'ahir, de sempre; encara més: es la verdadera imatge de la resignació y de la esperança. Sembla inspirat en les planes del Kempis.

¿Y l'*Istiu* de l'Hotel de Ville? ¡Qué bé sintetisa lo dexament, l'ensopiment, la xafagó de les diades llargues, ab aquelles dones de robustes formes, banyantse ó lleansades sobre la verda herba! Y allá, lluny, la carreta plena y lo bosch atapahit, enmirallantse en les aigues cristallines d'un estany.

Y son hermós pendant, ¡qué bé sintetisa l'*Hivern*? Tots lo conexeu, sens dupte. Aquell vell arrupit de fret sota 'l portal d'una ruina, y aquella pobre mare que para la ma, per recullir lo tros de pa que la caritat li allarga. Mes lluny uns homens, aterran un gran arbre per ferne llenya, qu'altres apilotan á fexos, per encendren bon foch en les vetllades fredes. Y lo paissatge de neu d'aquesta composició sentidíssima, ¡quín paissatge!

DIONÍS BAIXERAS.

(Seguirá.)

DONYA VICTORIA PENYA D'AMER

Allà, en la ja avuy llunyana aubada de la meua infantesa, un dels primers llibres que 'ls meus mestres me posaren a les mans, sigué lo ben escrit opúscol del erudit literat D. Joaquim Rubió y Ors que porta per títol *El libro de las niñas*. Recordo que, ab afany poch comú en los meus pochos anys, vaig devorar totes ses planes rubleres de sa y elevat criteri, detenintme en dues, que 'm subjugaren ab especialíssima fruyció: les que porten estampades *El beso maternal* de la eminent Josepha Massanés y la hermosíssima poesia al amor fraternal de la inspirada Victoria Penya; composició que, com totes les seves, es un fidel reflexo de la vehemencia de sos elevats sentiments. Ab afanyós anhel les vareig aprendre de memòria, datant de aquella época, la meua admiració per les dues autores, qui en lo transcurs dels anys havien d'esdevenir amigues ben fonament estimades...

La Mort, que ab sa terrible dalla trencá en 1887 la existencia, de la per mi inolvidable Massanés, me posá la ploma als dits pera rendirli lo trist tribut de la meua amistat; y la mateixa implacable faus me l'hi posa avuy, pera consagrar aquestes curtes ratlles a la exemplar senyora, fervorosa cristiana é inspirada poetisa, qui ab les embaumades flors de ses virtuts y de sa tendra y fresquíssima inspiració, ha sigut delaytansa de sa llar, honra de sa pátria, y encisadora gala de la literatura regional. Y no estranyin los meus llegidors que consign en darrer lloch los seus mérits intelctuals; á mes de que en ella tots estaven á

mateixa altura, la Victoria Penya es una de aquelles personalitats que no poden esser presentades d'una sola cara: son ànima, sa inteligència y sa vida íntima, estaven tan estretament unides que no es possible espigolar en l'hermós ramell de ses poesies, sense cullir en la flayrosa garba de ses virtuts. Per lo que, sols prenent del un y de l'altre, nos sentim ab forces pera donar una petita idea de la inspirada poetisa, qui dotada per Deu d'una ànima entusiasta fins á un grau superlatiu, bastava la mes insignificant guspira del sentiment pera que, posant son cor en commoció, ragés de sa pensa un manantial de poesia, á la que l'seu bon gust, sabia artísticament afilligranar.

Possehidora d'aquesta riquesa de condicions y alentada pel seu estimat germá, lo notable poeta D. Pere de Alcántara Penya, molt joveneta havia començat á publicar ses tendres y sentides composicions en los periódichs de sa inolvidable patria natal, la hermosa Palma de Mallorca, en la que havia nascut lo 23 de Mars de 1827.

En plé romanticisme, les poesies de sa primera joventut escrites en atildat llenguatge castellá son un bell modelo d'aquella escola, com les que assadollades de sentiment y d'enlayrat fervor religiós, publicá en un volum en 1855, les que foren rebudes ab general aplauso; conceptuantla desde llavors com la primera poetisa mallorquina del present sigle.

Ab la restauració dels nostres Jochs Florals, en quin primer any hi guanyá lo primer accéssit á la flor natural y en los que anys després fou elegida Reyna per l'inolvidable Marián Aguiló, coincidint son felis matrimoni ab lo reputat poeta D. Miquel Victoriá Amer, que la portá á la ciutat de Barcelona, á la que ella estimava com á sa segona pátria per ésser la dels seus fills; y per lo fraternal afecte ab que justament se l'havia acullida en ella ha viscut 38 anys creant una llar modelo; essent espill de esposes y mares; guanyantse amistats y simpaties de quants tingueren la honra de tractarla; fentse angelical providencia de sos pobres, als qui ab evangélich amor sabia socorre y aconsolar; endevinantse tot seguit, que l'doll d'aquells consols, que ab tanta saviesa xien de sos llavis, provenien de la inestroncable font del Sagrari, ahon casi diariament anava á substar lo seu fervorós esperit...

Si, com se diu vulgarment, les pedres poguessen parlar, les de la iglesia de Sant Pere, de quina Parroquia feya mes de vint anys

que n'era feligresa, donarien la mida exacta, que jo no sé donar, de la válua de la Penya. Elles nos parlarien de sa fé ben comparable á la de la Cananea, per sa fervorosa vehemencia, y á la d'un infant, per sa tendra ingenuitat. Recordo que una volta, en una qüestió de uns interessos que tenia per cobrar, després d'haberme explicat les moltes influencies que podia posar en joch pel seu just cobro, se passaren alguns dies, y com jo li preguntés pel éxit del seu assumpto, me digué ab resolta convicció:—Ja veurá, després de pensar'ho molt, he anat á Sant Pere y he dit á Sant Joseph: «Com jo no sé pas mellor Procurador que vos, vos poso aquest negoci en vostres mans, ben segura, que si no ho cobro será que no 'm convé»...

La seva senzillesa era estremada al parlar dels seus treballs literaris. Moltes vegades, fent referencia á alguna cosa que l'havia impresionada, me deya: «¿sab alló que li vaig comptar? donchs ja ha sortit!» Y lo que havia sortit era alguna joia com *En Josepet*, *Les llàgrimes dels quins' anys*, *La casa de Natzareh*, etc. etc.

Jo recordo poques persones tant transparentes com la Victoria Penya. Lo que la feria al cor, li resplandia á la cara y sa llengua sabia expressar'ho ab tota la força del seu sentiment. Aquesta vehemencia, font de la atracció de son caràcter, ha fet que, á pesar de haber mort als setanta dos anys, no ha sigut may vella: se pot ben assegurar que l'seu esperit tenia tot l'esclat de sa primera joventut; y fins lo seu físich, simpálich y agradable, no havia lograt ferlo decaure la traydora enfermetat del cor, que l'ha portada á la tomba, dexant á sa familia opresa d'un sentiment que sols la religió pot endolcir; puix que á totes ses qualitats juntava la de ser pera sos fills mare y amiga, y la d'unir en l'afecte al seu espós la sumissió d'una filla y la admiració de la enamorada.

Havia estat una de les fundadores de la Conferencia de Sant Vicens de Paul de la Parroquia de la Concepció, de la que n'era Vicepresidenta. A la seva mort, feya mes de tres anys que sa penosa malaltia, la tenia impossibilitada de vessar sa inagotable caritat entre sos pobres y d'asseures en aquella taula en quin honrós lloch, mentres ella visqué, ningú va creure que pogués esser sotstituhida...

En mitg de sa exemplar y ocupada vida, desvetillantse per tots, atenant als mes petits detalls del govern de sa casa, havia trobat temps pera enriquir ab ses inspirades poesies, escrites en sa dolça llengua materna, les mes importants publicacions literaries; y pera pendre part en los principals Certámens, en los que havia alcançat honrosíssimes distincions, entre elles un premi extraordinari y sis accéssits en los nostres Jochs Florals, dos ordinari y cinch accéssits en la Joventut Catòlica, quatre y nou accéssits en la Associació bibliogràfica Mariana, á la que per son caràcter religiós tenia en particular estima; y molts y molts d'altres obtinguts en diferents concursos, figurant entre aquestos, lo premi alcançat en Alba de Tormes, quan las importants festes celebrades pel tercer centenari de la mort de la seráfica doctora Santa Teresa de Jesús, de la qui era ferventa admiradora.

Lo goig d'assaborir alguna mostra de sa feconda inspiració, podem proporcionarla als nostres llegidors ab les composicions insertades á continuació; en quant á aquilatar degudament lo superior valer de ses filigranes poétiques, pot ser tasca del expert bisturí de la crítica; mes per mi, que m'ha capigut lo plaher de tractar á la seva inspirada autora ab una amistat de vintitres anys, la seva personalitat moral, lo seu valer íntim, que al pensar ó parlar d'ella, no 'm dexa casi dir: «¡Deu la perdó!» tan convençuda m'ha dexat de que es al cel, se m'imposa per dessobre del seu mérit literari, que en la Victoria Penya, els representa una garlanda més, afegida á la espléndida corona de sas virtuts.

DOLORS MONSERDÁ DE MACIÀ

À LA POESÍA

¿Perque 'm dexes, amiga, perque 'm dexes,
si lluny de tú m'acora greu dolor?
¿Cóm aspriva te mostres, de qué 't quexes
si jo 't dont la vida de l'amor?

Lo dolç escalf de ton abraç sentia,
donava 'm joventut lo teu alé,
era la nit alegre com lo dia
y ab tú 'm trobava nit y dia á plé.

Torna, torna, germana benivolguda,
que de mes ulls la vida s'estingeix,
torna, torna á mon cor, dona 'm ajuda,
que l'esperit de pena desfalleix

Alegres pujarém dalt la montanya
y l'exida del sol contemplarém.
fins que 'l veurém com en la mar se banya
á dintre la ciutat no tornarém.

Ensemps per praderies solitaries,
tot remoguent la terra d'asseguts
petxines trobarém de formes varies
que nos remembrarán los temps perduts.

Trescarém per vergers, fent rams flayrosos
fins á trobar la flor de l'infinit,
y mostrant sos emblemes misteriosos
encendrà en santa amor lo nostre pit.

Tú 'm contarás les gestes ab bell ayre,
perque les puga noblement cantar,
de dames que morien de desayre,
de nines que vivien per aymar.

Porta 'm lo teu cavall, lo que recorre
llest com sageta 'l blau del firmament
lo que al cel puja y dins l'abis s'escorre
portat de lo seu vol omnipotent.

Anem d'un sol al altre y podrém veure
á sota 'ls peus aurores boreals,
y sobre daurats núvols podrém seure,
essent nostres carrosses ideals.

Porta'm alli hon les aygues se congelan,
alli hon arranca 'l llamp y romp lo tró,
alli hon lluytan los vents quan se rebelan,
alli hon naixqué dels ecos lo ressó.

Volém d'un pol al altre de la terra,
del mar baxém al fons, si axí te plau,
sabrém si 'ls reys marins se fan la guerra
y ahón de Faraó l'exércit jau.

Aném, aném al temple hon Deu habita
bells salms com lo Sant Rey per entonar,
que si ab tú lo meu númen ressucita
com ell devant de l'Arca vull ballar.

Porta 'm alli hon te plàcia, sols que puga
exir del meu mortal desfalliment,
trist es lo mon, la vida fort fexuga,
mas ay ¡pitjó es morir de anyorament!

M'acaba lo disgust del teu desayre
torna 'm, torna 'm ta noble inspiració,
dexta 'm sentir de ta virtut la flayre
que jo sens ella no puch viure, nó!

De tú m' enamort ja en l'infantesa
y sempre mes y mes t'hé anat aymant,
l'essencia veig en tú de la bellesa,
Filla de Deu, com Ell tens lo semblant.

De los bens que 'm regali la fortuna
lluny de tú, vida mia, ¿qué 'n faré?
Les coronas dels reys una per una
me les mir com les lloses d'un carné.

La que tú portes si que m' enamora,
no pesa sobre 'l cap ni sobre 'l cor,
bella sens may marcirse, no 's desflora,
y brilla mes que les de plata y or.

Al seu contacte al punt tot se fondria
lo gel que 'm paralisa per dissort.
Cenyéixmela un instant, aymada mia,
y resucitaré d'aquesta mort.

VICTORIA PENYA D'AMER

À JESÚS SACRAMENTAT

Tant bon pun senti mon plany
de son palau feu sortida,
va venir á casa meua,
devant mon llit lo tenia. (1)

«—Jesuset, qui us ha cridat
m'obre la font d'aygua viva,
he pecat contra de vos,
y de tal bé no 'n só digna.—»

«—Dónam, ánima, posada,
que mon Cor ton cor desitja.—»

«—Donchs, entrauhi, bon Jesús,
la vostra paraula es vida...»

«—¿Qué me dexau per penyora
de tan honrosa visita?—»

«—Te dexo un raig de ma llum
de eterna sabiduría
que 't mostr' d'est mon les miseries
y del altre les delicies,
perque quan vinga la mort
la rébes ab alegria.»

VICTORIA PENYA DE AMER

(1) 23 Janer 1898.

IDILI

La Mare de Deu
era molt feynera;
filava lli blanch
filava lli negre,
quan li convenia
també fina seda;
de cada fusada
feya una troqueta.

Lo bon Jesuset,
petitó com era,
estenguent ab gracia
braços y manetes
gentil la hi servava,
jamay se 'n retreya.
I a Mare li diu,
tota amoroseta:

—Si estau cansat, Fill,
pararé la feyna.

—No estich cansat, no,
ma dolça Mareta,
llis es vostre fil,
ni un nusset l'enreda,
¡si fossen dels homens
axí les conciencies,
la tasca que porto
fora mes llaugera,
per Vos y per Mí,
ma dolça Mareta!

VICTORIA PENYA DE AMER

Octubre de 1898.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—Lo *Centre Catalanista de Girona* y sa *Comarca* y nostre company *Lo Gironès*, han contestat ja la consulta de la Diputació gironina sobre la conveniència de la autonomia administrativa.

Donada la significació d'abdues entitats, es per demés dir que les contestes están inspirades en lo més bon sentit catalanista.

—Lo día 6 d'aquest mes, deu tenir lloch l'escrutini dels vots emesos en la elecció dels càrrechs de Degà, Tresorer y Secretari del Colegi Notarial de Catalunya. En una circular firmada per 118 notaris se recomana la reelecció del actual Degà, En Francisco de S. Maspons y Labrós y la elecció d'En Manel Crehuet y Llorens pera Tresorer, y la d'En Ricart Permanyer y Ayats pera Secretari.

—Hem tingut lo gust de rebre la agradable visita de *Lo Pi de las tres branques*, decidit company en catalanisme, que ha vist la pública llum en la ciutat de Berga. En son primer número se presenta animat del més bon esperit patriòtic, essent d'esperar que complirà ab entussiasme sa important missió d'extendre les idees reivindicadores del nacionalisme català en les comarques de la alta montanya catalana.

Compte lo nou company, al que saludam de tot cor, ab la bona germanor de LA VEG DE CATALUNYA.

—Una nova Agrupació catalanista s'ha d'afegir á les moltes que aquestos dies s'estan constituint. Es á Badalona, formant part d'ella moltes y numerosas personalitats d'aquella població.

—La Junta del «Círcol de Sant Lluch» ha sigut constituïda com segueix:

En Joseph Llimona, president.—En Alexandre Pons, vis-president.—En Francesch Figuerola, tresorer.—En Vicens Nuviola, comptador.—En Claudi Hoyos, bibliotecari.—En Alexandre de Riquer, En Francisco Amigó y En Víctor Masriera, vocals.—En Joseph M. Vives, secretari.

—La Junta d'Obres del port de Barcelona, ha dirigit una comunicació á nostre Ajuntament, en la que li demana sa cooperació pera conseguir major llibertat d'acció de la que té per lo que s' refereix á la construcció del port de aquesta ciutat.

—Nostra Diputació Provincial s'ha dirigit á les de Biskaya, Alaba y Guipúzcoa, demanantlos detalls sobre la manera y condicions com tenen establert lo concert econòmic-administratiu ab l'Estat espanyol.

—Per iniciativa de nostres bons companys de la *Lliga Regional* de Manresa, aviat se fundará en aquella ciutat una societat catalanista obrera.

—Lo día 25, tractá la Diputació de Tarragona de la qüestió de la autonomia administrativa. La opinió dominant fou favorable pero contraria á la unitat de Catalunya.

Recordin nostres llegidors que la Diputació de Tarragona, es tan bona administradora, que la empresa del gas de aquella ciutat li hagué de negar suministre de fluit per falta de pago.

—També nostres companys *L' Olot*, d'Olot, y *La Senyera* de Palamós han contestat la consulta de la Diputació de Girona, en sentit francament català y autonomista.

—Lo día 26 del mes passat lo *Centre Excursionista de Catalunya*, celebrá una solemne sessió, pera commemorar lo 22e aniversari de la fundació de la primera societat excursionista catalana.

L'acte, que fou molt concorregut y s' vegé favoregut per representacions de moltes societats barcelonines, començá ab un ben pensat parlament del president En Lluís

Marián Vidal, que descubrí lo nom d'En Jaume Ferrer de Blanes, esculpit en la lápida d'excursionistes célebres.

La biografia del eminent cosmògraf català, fou llegida per nostre company de redacció En Ramón N. Comas.

Se llegiren després poesies dels senyors Tarré, Nadal y Masriera, finint la sessió ab un discurs del president, que aprofitá la ocasió pera fer públich, que l'*Centre* havia decidit un nou plan d'excursions que tracta de portar á la pràctica des d'any nou. Se tracta de concentrar durant mitg any tots los treballs dels excursionistes en una matexa comarca, organisant una secció topogràfica pera axecar lo mapa de la comarca, mentres altres recullen investigacions geològiques, botàniques, prehistòriques, arqueològiques, folklòriques, històriques, industrials, agrícoles, etc. Ademés se donarán conferencies y s'organizarán exposicions en les principals poblacions de la comarca estudiada. La comarca de la Marina, será la primera ahont començarán á aplicarse los treballs del *Centre Excursionista*.

Tant aquesta bona nova del Sr. Vidal, com los treballs que s' llegiren foren fortament aplaudits per tot l'auditori.

—S'han adherit al missatge presentat á la Reyna Regent per los presidents de les principals societats barcelonines, la Il·lustració Obrera y la Associació de Propietaris del Camp, de Falset; la Associació Agrícola de Reus y sa comarca, la Associació de Propietaris e Industrials del Foment de la Dreta de Barcelona; les subdelegacions del Institut Agrícol Català de Sant Isidro de Vilanova y Geltrú y La Bisbal, lo Centre Agrícol del Panadés, lo Círcol Agrícol Mercantil de Puigcerdà, la Cambra Agrícola oficial de La Sellera; la Cambra de Comerç y l'Institut Industrial de Tarrassa.

—Ha contestat la consulta de la Diputació de Girona, en sentit favorable á la autonomia regional tots los Ajuntaments del partit d'Olot y l de Sant Joan de Palamós.

—L'Ajuntament de Raurell s'ha adherit á la comunicació enviada pe'l de Reus á nostra Diputació, en sentit favorable á la autonomia econòmica de Catalunya.

Euskaria.—La presencia del senyor Arana en la Diputació de Biskaya, comença á ferse conèixer.

La esmentada corporació ha prés en consideració dues importants proposicions del distingit nacionalista.

La primera se refereix á la creació d'un concell regional, compost per dos representants de cada una de les diputacions d'Alaba, Guipúzcoa, Nabarra y Biskaya, que s'ocupará dels assumptes morals y materials que interessan á les regions basques.

L'altra va encaminada á que en totes les subastes que la Diputació biskaina fasse, sien admeses ab un 2 per % de ventatja les propostes dels contractistes que sien fills de pares nascuts á Biskaya, ab preferència al millor postor foraster.

Galicia.—Lo regionalista gallego En Alfred Brañas, publicá en lo diari carlí lo *Correo Español* de Madrid un article titulat *Laboremus*, dedicat al pretendent Carles de Borbon, en lo que fent constar que com á verdader regionalista no estava afiliat al partit carlí, exposava la organització que deuria donarse al regne de Galicia, lo día en que gosés de la anyorada autonomia.

Aquest article ha sigut desautorizat per lo següent document de la Lliga Gallega de la Corunya:

«La Junta Directiva de la *Liga Gallega na Cruña*, acordá en sa darrera sessió no donar sa conformitat al article publicat en lo *Correo Español* de Madrid, del 21 del corrent, y que suscriu D. Alfred Brañas.

«Los regionalistas, pera ls qui es accessoria la forma de govern, essent lo principal los fonaments del credo regionalista, no poden estar d'acort ab lo manifestat per lo senyor Brañas en son escrit.

«Si fos aquesta opinió particularíssima dels regionalistes

compostelans, com sembla indicar son començament, ó fos opinió personal del Sr. Brañas, res diríam, que 'ls regionalistes tenim per norma respectar totes les opinions; pero en l'esmentat escrit se parla en nom dels regionalistes gallegos, y no podem ab nostre silenci autorisar, ni certa mena de manifestacions barrejades ab mostres de simpatia á determinat govern no constituït, ni la manera d'entendre la organització regional.—Lo President, *Salvador Golpe*.—Lo Secretari, *Manel Llugris Freire*.

Per sa part la *Revista Gallega*, porta-veus de nostres companys de Galicia, desautorisa també al Sr. Brañas, ab rahons molt semblants á les de la Lliga Gallega. Del número que publica aquesta desautorització se'n ha fet un gran tiratge pera repartir-lo ab profusió, per totes les encontrades de Galicia.

—Per iniciativa del distingit regionalista En Francisco Suarez Salgado, s'ha obert una subscripció pera aixecar un monument dedicat als gallegos que cinquanta dos anys enrera sacrificaren sa vida en lo poble de Carrol en ares del regionalisme galaich.

Ha mort á Girona nostre benvolgut amich lo ferm catalanista y distingit poeta en Narcís de Fontanilles.

En LA VEU DE CATALUNYA hi ha figurat alguns colps lo seu nom al peu d'inspirades poesies plenes, com totes les seves, del mes exquisit sentiment.

Era molt jove encare y ja contava una pila de recompenches obtingudes en diferents certámens y figurava entre 'ls poetes catalans de la darrera fornada en los qui's posen més esperances.

Ab la seva mort lo catalanisme he perdut un soldat entusiasta; nostra literatura un poeta facil y delicat, y nosaltres un bon amich.

Que Deu lo tingui al Cel y dongui á la seva familia resignació pera sufrir tant dura proba.

ESTRANGER

Alemanya.—L'insignificant principat de Lippe-Detmold ja fa temps que dona molt que parlar á la premsa y que motiva, entre 'ls soberans dels Estats confederats d'Alemanya, un moviment d'antipatia y de rezel envers l'emperador Guíllém.

Desde 'l moment en que una sentència arbitraria designa com á regent del principat al comte Ernest de Lippe-Biesterfeld, quedant desayrat en ses pretencions lo príncep Adolph, cunyat del emperador, aquest ha procurat per tots los medis molestar al comte Ernest pera veure si conseguix ferli abandonar la regencia.

Oportunament ens ocuparem d'un telegrama redactat en termes duríssims, ab lo qui contestá Guíllém II á una atenta exposició del comte Ernest reclamant pera sos fills la concessió d'honors militars. Aquest telegrama causá gran disgust á molts dels soberans confederats, puix vegeren en la conducta del emperador envers lo regent de Lippe-Detmold un abús d'atribucions del qui, temps á venir, podrém tots esperar-ne víctimes.

Are, á fi de que's resolgui si 'ls fills del comte Ernest están privats dels drets de successió á causa de considerar-se son matrimoni com á desigual, l'emperador s'empenya de que aquest assumpto sigui resolt per lo Concili federal contra lo previngut en la Constitució. Si ho arriba á conseguir, los soberans confederats tindran que mirar com defensen sos drets que tant gran perill corren de esser desconeuguts y atropellats per lo despotisme prussiá.

—La expulsió de danesos de la provincia anexionada de Slewig no ha parat encare; cada dia se'n registren nous

casos y sembla que 'l govern té 'l proposit d'anarlos repetint, fins que al Slewig no hi quedi ni un danés que manifesti simpaties per la patria de la que foren arrencats.

Aquesta injustificada persecució ha sigut condemnada per tota la premsa d'Europa, fins per la mateixa premsa alemana que creu que no es la violencia lo millor medi de germanisar los territoris anexionats.

Creta.—La sortida de Creta de part de les tropes europees de ocupació, ha donat lloch á imponents manifestacions de simpatia de part del poble cretench. Tant á la sortida de les tropes franceses com de les italianes fes cases se cobriren de banderes d'aquestes nacions, de Grecia y de Creta. Les dones sembraren los carrers de flors y al passar les tropes eren ovacionades pels cretenchs que ab son entusiasme manifestaren la satisfacció ab que havien vist la resolució definitiva acordada per les potencies, que dona satisfacció á gran part dels desitjos dels cretenchs.

—L'acte en que 'ls representants á Atenes de Russia, França, Anglaterra é Italia, anunciaren oficialment al Rey de Grecia lo nomenament del príncep Jordi com á governador de Creta, va revestir gran solemnitat.

Després de la cerimonia oficial, lo poble manifestá als representants de les potencies l'entusiasme ab que havia vist la resolució de la qüestió de Creta.

Al desaparèixer la bandera turca de Creta va ser substituïda per la bandera nacional cretenca. Los cretenchs, pera manifestar que sos desitjos d'unirse definitivament á la patria grega no han sigut pas del tot desatesos; han volgut que la seva bandera ne fos un reflexo y l'han formada del modo següent: sobre un fondo negre,—senyal de dol per les desgracies esdevingudes,—hi ha la bandera Grega, blava y blanca y ab la creu.

Austria-Hungria.—Les solemnes sessions que celebren la Cambra dels magnats y la Cambra dels diputats del Parlament austríach revestiren gran solemnitat y en elles per res aparegueren les fondes diferencies que dividexen á sos individus.

Los presidents de les dues Cambres, lo príncep Windischgrätz y el doctor Fuchs pronunciaren los discursos de rubrica aplaudits unaniment y reberen la comanda de expressar al emperador, lo dia del jubileu, la llealtat dinástica de les dues Cambres.

—Lo partit alemany populista del Parlament de Viena ha decidit començar una campanya d'obstrucció sobre 'l govern del comte Thun. Sembla que 'l motiu d'aquesta determinació no es are la qüestió de les ordenances bilingües per la Bohemia y Moravia sino un conveni secret en que 'l comte Thun accepta algunes peticions formulades pels txechs.

—La excitació promoguda á Budapest per la importuna decisió del ministre de la guerra, general Krieghammer, excitació que, nascuda dins lo Parlament, s'extengué ben aviat per tota la ciutat, sembla que ha desaparegut y, aparentment, torna á regnar la calma. Aquesta calma, no obstant, no es més que aparent y, com les doctrines del partit de la independència que capitaneja En Francesch Kossuth van tenint més adeptes cada dia, es d'esperar que la qüestió d'Hungria donará encare molt que parlar, puix no s'ha arribat ni de bon tros al cap de vall de les reivindicacions húngares.

França.—Molt s'ha parlat d'una circular dictada pel ministre de Cults y dirigida als bisbes francesos indicant-los hi que quedava prohibida la predicació en les llengües regionals. També s'ha dit que pera conseguir la seva derogació En Mistral hauria anat á París. Vegis lo que respecta d'aquest assumpto diu «L'Aioli».

»Se parla de que á Provença ha causat gran excitació una carta dirigida pel ministre de Cults al bisbe de Digne,

amençant ab retirar la assignació als rectors que parlessin ó dexessin parlar en provençal en la trona. Se comprén que una tirania semblant, que faria de la Provença una Polònia ó una Alsàcia, despertés la més gran indignació en lo cor dels provençals que 'n tenien conexensa. Més, segons informes presos per En Pau Marieton en lo mateix ministeri, no s'ha dictat cap mida de caracter general ni especial prohibint la predicació en llengües regionals; se tracta senzillament de precaucions que en materia política s'han pres en certs indrets de França.

Notes curioses.

L'estada dels barcelonins per allà l'any 1820.—Verdaderament en los primers vint anys de la centuria que 's'va acabant, nostra ciutat tenia l'aspecte d'un gran monastir fortificat. Per allà l'any 1819 dins de son circuit de muralles que la limitaven per mar y per terra, hi havia una població que forsosament hi estava encongida vivint la major part dels 348 carrers y carrerons y 36 places y placetes que ab ses 5,797 cases marcaven un verdader laberinto de vies tan raquítiques per lo estretes, com capritxoses per sa irregularitat. Be es veritat que l'obertura del carrer Nou de la Rambla á últims de la centuria passada havia sigut un bon assaig de la reforma que convenia fer y era la de donar major amplitud á les tals vies, podentse dir que axis com lo predit carrer podia pendrer com á tipo de carrers amples, lo d'En Guardia y lo de Lancaster dels amples y dels estrets per la població que s'anava establint al altra part de la Rambla coneguda per l'Arrabal, lo qual ja era guanyar molt, atés los tipos que 'n oferia y ofereix aquesta banda en los barris de Sant Pere, de Sant Cugat, Tapineria y Argenteria.

Perque nostres llegidors se fassen cárrech del poch espay que quedava per viurer á Barcelona en aquella época, als 19,610 caps de familia dels 23,216 homens y 38,619 dones que comprenien lo cens del registre civil constituïnt un total de 81,435 habitants, feta exclusió de tots aquells qui corresponien al estament eclesiástich, ja sia seglar ó regular, al militar de mar ó terra, al ram de beneficencia, com los órfens, los bords y los pobres, y los subjectes á la justicia, aném á donar una idea del espay que ocuparen los 19 convents, 11 colègiats y 7 colègis de religiosos y los 18 convents y 3 beateris de monjes que hi havia establerts, junt ab la Catedral, les 7 parroquies, les 11 iglesies ó capelles, y los edificis públichs.

Comensém per farnos cárrech que lo que avuy es Parch estava ocupat per la tristement célebre Ciutadela, que no troba vehinat fins al quartel d'Artilleria de Montanya que ocupa lo solar hont estigué axecat l'antich convent de Sant Agustí ab son claustre y seguint la línia de casetes semblants á les que uniformen lo barri de la Barceloneta, tenint la condició de esser encare mes baxes que aquestes, nos toparem ab la Pescateria devant la qual hi ha un edifici públich quin destí no recordém y entre quines dues portes hi ha una font monumental que 'n ostenta una estatua del deu de les aygues, que no se la devia passar massa bé ó era un sach de mal profit si judiquém per lo magre que estava, poguentse aplicar alló d'*alt y prim com un secall*; estava dret sobre un socol en lo que s'hi veyia ab gust una hermosa alegoria destrament executada en baix relleu; venia lo palau reyal, estada dels capitans generals y que ocupava tot lo solar que desde'l Pla de Palacio fins á la plaça de les Olles y carrer de Detrás Palacio, tenia per aquesta part y per la del Passeig per vehina la capella de la Mare de Deu de Montserrat y casa de la Procura del celebrat monastir;

l'Aduana que al cap de munt d'aquell plafo que hi ha en la part superior de la fatxada principal ostentant les armes reys ostentava una estatua feta de terra cuyta representant la Fama en actitud de tocar la trompeta, que sonava cada vegada que passava per allí una donzella verge, segons dita dels caps verts d'aquell temps, que aculliren tots los barcelonins que may han dextat d'esser ab tot y la seva innata serietat d'esser maliciosos humoristes. La Plaça de Palacio molt mes petita que are ab son Portal de Mar que may estava prou be, limitantla á poca diferencia á la ratlla del carrer de Cristina per un extrem y per l'altre lo terraplé de devant la Llotja hon se reunien pera fer ses operacions mercantils los negociants y los corredors de ovella, quin terraplé venia fins molt aprop de la desembocadura del carrer de l'Espaseria donant lloch sufficient pera poguer axecar devant la porta del susdit palau, una estatua equestre fosa en bronso voltada de baladres representant al rey Deseado y que fou tirada á terra lo día que 'l poble interpretá l'actitut de la figura; de que Ferran VII lo donaria en compte de pá, baladre. Com se pot suposar no existlen encare los porxos d'En Xifré y d'En Vidal y Quadras, quines finques tardaren vint anys á axecarse en lo sorral de l'antiga platja, sobre fonaments de garbons segons parer del poble, igual, que l'iglesia de Santa Maria del Mar, quins feligresos en la época á que nos referim tenien sa sepultura en lo que encara se 'n diu Fossar de les moreres. Venia a continuació de la Llotja l'iglesia de Sant Sebastiá qui doná nom á la vehina plaça que avuy s'anomena d'Antonio Lopez, quin temple axecaren los Concellers de la ciutat en virtut del vot popular fet per pesta en 1512 y en 1719 fou cedit als Clergues menors que axecaren l'edifici que fins fá poch, després de varios destins, ha servit de estada als jutjats de primera instancia.

(Acabará.)

RAMÓN N. COMAS.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 24.

Es disolta la lliga de Productors del Principat de Catalunya.

Dia 25.

Procedent de la Habana, entra en nostre port lo vapor francès *Les Andes*, portant 1481 soldats, casi tots malats y entre ells 373 de gravetat.

Dia 27.

—S'inaugura la capella del colègi d'Escolapis de Sant Esteve de Castellar, que ha sigut costejada per la senyora viuda de Tolrá.

—Es benehida la corbeta *Tornado*, en la que s'hi ha instalat lo Assil Naval d'aquesta ciutat.

Dia 29.

Arriba á nostre port lo vapor *Satrústegui*, ab 700 soldats repatriats.

Dia 1.—DESEMBRE.

Ab motiu d'un gran esvalot promogut per los estudiants ab objecte de volguer començar les festes de Nadal, es tançada nostra Universitat Literaria.

—Mor á Vich lo M. I. don Joseph Marcer y Grau, Degá del Capítol d'aquella Seu. (A. C. S.)